Poštarina plaćena u gotovom

MALI SIGN. p. p. 308.

VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE

God. IX. Đakovo, kolovoz 1956. Broj 8

Marijanska orijentacija

Često se ističe zahtjev, da moramo biti suvremeni. To je dobar zahtjev, samo ga treba dakako ispravno shvatiti. Biti suvremen znači: htjeti i nastojati razborito se složiti objektivnim i pozitivnim tekovinama svoga vremena. To dakako nije isto što i tjerati modu. Moda je — rekao bih — samo naličje, sjena suvremenosti.

Tako treba i u duhovnom životu, u svojoj izgradnji, biti suvremen, t. j. rado se služiti objektivnim i pozitivnim tekovinama svoga vremena. Tude nam se odmah nameće pitanje: A što je nova pružilo dušama naše doba, čega prijašnja vremena nisu imala, ili bar ne u takovom obliku i u tolikoj mjeri? Drugim riječima: što je to, što u naše doba najviše pokreće kršćanske duše u cilju duhovne obnove i istinskog preporoda najviših razmjera?

Tu suvremenu i snažnu ideju, koja je u naše doba najviše pokrenula uspavano mnoštvo i savjesti, vidim u obnovljenoj poletnoj i snažnoj pobožnosti Bl. Dj. Mariji, njezinom Bezgrešnom Srcu, Kraljici sv. Krunice. To je doduše stara ideja, ali su novi oblici, nove prilike, novi motivi, nova sugestija Crkve, čak novi, potresni zahvat s neba. Sve su te činjenice dale našem vremenu jasni marijanski ton. I biti suvremen u svom duhovnom životu, u izgradnji svoje duhovne ličnosti, znači uklopiti sebe u taj općemarijanski duh našega vremena, prisvojiti si te snažne marijanske ideje, dati se od njih inspirirati, voditi, izgrađivati i posvećivati.

Pita se: koje su osnovne ideje toga velikog marijanskog pokreta? Evo ih. Po Mariji je jednoć došao Spasitelj na svijet. Po Mariji ima se On i sada vratiti u ovaj dekristianizirani svijet. Samo po Mariji!

Marija je sudjelovala ne samo kod utjelovljenja Spasiteljeva, nego i kod samog djela otkupljenja, t. j. kod njegove žrtve na križu. Socia passionis et redemptionis.

Marija je dala, darovala, Isusa već kod njegova utjelovljenja čitavom ljudskom rodu kao cjelini. Ona Ga ima darovati i svakom pojedincu čovjeku.

Milost općega spasenja zaslužena je po Isusu na Kalvariji. Primjena toga spasenja pojedinom čovjeku nastavlja se do svršetka svijeta po Mariji. Djeliteljica milosti. Mediatrix gratiarum.

Kad je Isus po Mariji postao čovjekom, našim Bratom, onda je Marija postala po Isusu Majkom i sve njegove braće, to jest majkom sviju ljudi. Materinskom ljubavlju raditi za spas sviju i svakog pojedinca — to je njena zadaća na nebu.

Svi dakle, koji se žele posvetiti i spasiti, neka razumiju, da to ima biti samo po Mariji! Od Nje imadu svi učiti Isusa poznavati, Isusa ljubiti, Isusu služiti i Isusa nasljedovati. Po Njoj kao Majci i Posrednici milosti postati dionici Kristova djela spasenja. Po Njoj doći Kristu u nebo.

Posebice treba da to shvate svećenici u vršenju svoga apostolata. Mariju nazivamo Kraljicom apostola. Kraljicom svih onih, koji se trude oko širenja Kristova kraljevstva na zemlji. Ali i tu valja ispravno razumjeti, u kojem je smislu Marija Kraljica apostola. Ne samo u tom smislu, što Ona Kristove Apostole — svećenike — materinskom ljubavlju pomaže i kao Djeliteljica milosti čini njihov rad plodnim i blagoslovljenim; nego je Ona Kraljica apostola u prvom redu u ovom smislu: što je briga za primjenu plodova spasenja, t. j. briga za spas svijeta povjerena Njoj, a naš svećenički apostolat samo je ograničeno sudjelovanje u njenom univerzalnom apostolatu. Drugim riječima

— mi smo u svom ograničenom apostolatu samo dionici Marijinog apostolata, suradnici Marijini. I što budemo više svojim duhom, svojim radom prožeti i vođeni tom idejom — da smo tek skromni suradnici Marijini — to će i naš apostolat biti plodniji.

Što zapravo znači vršiti Kristov apostolat? Zar to ne znači boriti se s đavlom za svaku pojedinu dušu? Rušiti carstvo sotone u svijetu i u pojedinim dušama! A nije li baš Marija Ona, kojoj je još u raju zemaljskom obećano, da će satrti glavu paklenoj zmiji? Ona, a ne mi! Mi smo samo skromni suradnici na njenom univerzalnom apostolatu, u njenoj velikoj borbi s paklenim zmajem, koju borbu Ona vodi od časa svoga bezgrešnog začeća i vodit će je do svršetka svijeta.

Kao što je Isus od Marije rođen, na njenom Srcu odgojen, uz njenu asistenciju prinesao svoju sv. Misu na Križu, tako po uzoru Isusovu i svaki svećenički kandidat u malom i velikom sjemeništu ima biti odgajan na Srcu Bezgrešne i kao svećenik biti posve prožet idejom: suradnik sam Marijin u njenom apostolatu. „Maria duce" — „Pod vodstvom Marijinim" — treba da bude lozinka svakog svećenika u ovim našim apokaliptičkim vremenima!

Pitate, od koga su crpljene te ideje? Odgovor: iz katoličke teologije. Dedukcijom iz Sv. Pisma i iz kat. dogmi. Osnov im je nauk najuglednijih teologa, da je Marija — Mediatrix gratiarum. U novije se doba sve više usvaja vrlo sadržajan naziv Socia Jesu. Socia in passione et in redemptione. Adam i njegova socia Eva unesrećili su ljudski rod. Isus Krist, Novi Adam, i njegova Socia-Majka donose spas.

Uz kat. teologiju — mariologiju — najviše su utjecale na noviji procvat marijanskih pobožnosti slavna Gospina ukazanja u Lurdu i u Fatimi. Istina, to su tek privatne revelacije, ali od općeg značenja. Njihova je historijska autentičnost dokazana. Njihove su poruke — sadržaj — posve u skladu s kat. naukom. Njihov je pozitivni utjecaj na kršćanski život neprocjenjivo velik. Na njih se mogu punim pravom primjeniti riječi sv. Evanđelja: Po plodovima njihovim poznat ćete ih!... Crkva ih je priznala, odobrila i preporučila. Ako je dakle utvrđeno i priznato, da je Velika Majka doista nešto rekla svojoj djeci, onda je i moralna obveza povući konsekvencije.

Kada je riječ o novom procvatu marijanske pobožnosti, treba da bude na ovom mjestu spomenut i najveći apostol i prorok Marijinog doba, koje dolazi i već je nastupilo, a to je Sv. Ljudevit Grignion de Montfort (umro 28. IV. 1716.). Njegova knjiga: O pravoj pobožnosi prema Majci Božjoj prevedena je već na sve kulturne jezike i predstavlja pravi biser mariološke i ascetične teologije. Njegovi spisi sadrže ujedno proročke riječi o Marijinom kraljevstvu u kršćanskom svijetu i u kršć. dušama.

Papa je još prije stotinu godina proglasio dogmu o Bezgrešnom Začešću Bl. Dj. Marije, a u naše dane i dogmu o njenom tjelesnom uznesenju na nebo. Nauk o Mariji kao posrednici svih milosti nije još dogmatiziran, ali je već općenito usvojen, pa se njime služe i pape u svojim enciklikama.

Rim je nadalje priznao i lurdska i fatimska ukazanja i uveo u svoju liturgiju krasne blagdane: Kraljice sv. Krunice, Lurdske Gospe, blagdan Bezgr. Srca Marijina i blagdan Marije Kraljice.

Papa je sav svijet posvetio Srcu Marijinu, a posebice Rusiju, prema želji Gospe iz Fatime.

Apostola „prave pobožnosti prema Majci Božjoj", već spomenutog Ljudevita Grigniona, proglasio je sadašnji Sveti Otac godine 1947. svetim.

U Rimu je prigodom proglašenja dogme o Uznesenju Bl. Djevice bio održan veliki mariološki kongres i organizirano veliko izdavanje klasičnih marioloških djela slavnih teologa. (Duša toga historijskog kongresa bio je — usput spomenuto — naš O. Karlo Balić franjevac; širom svijeta poznati teolog.)

Sve u svemu: Rim dobro razumije signa temporis i veliku riječ Gospe iz Fatime: Ja sam još Jedina, koja mogu izmoliti svijetu spas od najstrašnije propasti.

Svaki svećenik treba, da dobro prostudira i promeditira koju solidnu knjigu o Fatimi. (Fra S. Petrov, Zamjen, Fonesca, Fischer, Barthas i dr.).

Isto tako treba da svaki od nas dobro poznaje Grignionovo zlatno djelce: Prava pobožnost prema Majci Božjoj. Tu je knjigu izdalo na hrvatskom jeziku Svetište Lurdske Gospe u Zagrebu 1944. god. Posveta Majci Božjoj po grinjonskoj metodi jest nešto veliko u životu svećenika i u životu Crkve ... —

Svoje privatne pobožnosti orijentirajmo marijanski. Omnia cum Maria et per Mariam! (Grignion). Prigrlimo u prvom redu svim srcem sv. krunicu i molimo je za obraćenje grešnika (Fatima). Svoj službeni oficij molimo također s Marijom, prikazujući Joj pojedine hore za razne potrebe Crkve i naše župe (za misije, za sjemeništa, za kat. štampu, za grešnike, za umiruće, za mladež, za svećenike i t. d.). Svetu Misu mi služimo uvijek uz asistenciju One, koja je asistirala i našem Velikom Svećeniku stojeći pod križem.

U svojim propovijedima, u svojim katehezama, u svojoj skrovitoj pouci u sv. ispovijedi i kod bolesnika i kod zaručnika ne zaboravimo nikad spomenuti Mariju i preporučiti pobožnost Majci Božjoj.

Marijine blagdane svetkujmo posebnom pobožnošću i posebnom pripravom. Svetu Misu služimo češće na oltaru Majke Božje, osobito na Marijine blagdane.

Razložimo svojim vjernicima Gospine objave i poruke novijeg vremena! Poučimo ih, što je svrha tih objava: poticaj na pokoru i popravak života, a ne želja za senzacijama.

Potičimo svoje vjernike na pobožnost pet prvih subota. Potičimo ih na ustrajne i žarke molitve i razne žrtve i žrtvice za obraćenje grešnika.

Djelimo im škapulare i t. zv. čudotvorne medaljice, ali sa solidnom predhodnom poukom.

Više od svega preporučujmo im sv. Krunicu. Organizirajmo njeno molenje — pojedinačno i u grupama! Živa Krunica (t. zv. vjenčići), Društvo sv. Krunice, Obiteljska Krunica i t. d. U crkvi i na katehizaciji protumačimo historijski (biblički) sadržaj pojedinih otajstava (desetina). Nabavimo s vremenom i oveće slike pojedinih desetina sv. Krunice.

Poznati profesor na Biblijskom Institutu u Rimu Isusovac K. G. da Fonseca napisao je dosad najbolju knjigu o Fatimi „Le Meraviglie di Fatima". Njemački prijevod nosi naslov: „Maria spricht zur Welt" — Marija govori svijetu! Da, Marija govori svijetu! Marija sprema svijet za velike dane! Sprema potresnim opomenama, suzama i čudesima. Za mnoge će i to biti uzalud . . .

Za nas svećenike to ne smije biti uzalud. Ni za jednoga! Mi moramo svi imati toliko duha, da razumijemo sve ovo, što se zbiva pred nama. Mi ćemo zato svi poći za glasom Marijinim! I za glasom velikog marijanskog pape Pija XII. I posve ćemo se posvetiti njenom Bezgrešnom Srcu! I tu posvetu ponavljati svakim kucajem srca! I u tom duhu usmjeriti, orijentirati sav svoj život i sve svoje djelovanje!

To znači razumjeti znakove i duh vremena u kojem živimo. To znači biti suvremen. Mi živimo u marijansko doba. I marijanska orijentacija u našem privatnom duhovnom životu; marijanska orijentacija u izgradnji naše svećeničke ličnosti; marijanska orijentacija u našem pastoralnom radu i u prosuđivanju svega, što se oko nas zbiva, to je suvremena orijentacija.

Orijentirajmo se svi suvremeno, marijanski, a Marija će se pobrinuti, da takova orijentacija bude plodna i blagoslovljena.

Djelo sv. Ignacija Lojole

(Uz četiristotu godišnjicu svečeve smrti)

„Uzalud skrivati istinu: sveti Ignacije nije popularan". Te Papinijeve riječi otkrivaju značajnu činjenicu. Sveti Ignacije nije svetac masa. Oko njegova lika ne defiliraju mnoštva, kao oko svetog Antuna, svetog Franje ili svete Male Terezije. Nema ni onog čara, kojim je njegov najveći sin Franjo Ksaver prokrčio put do tolikih srdaca, primjećuje Bernoville. Ignacije po Božjoj namisli ostaje poluskriven svetac. On je sam želio baciti se kao zrno u zemlju, rastvoriti se i raspasti kao žrtva i ljubav. „Ako zrno ne padne na zemlju i ne sagnjije, ostaje samo". Ignacije pada u dubine povijesne oranice, da iz njega u povijesti Crkve i povijesti svijeta niknu i uzrastu njegova djela. „A ako padne i umre, donosi mnogi rod". Mi možemo s četiri posljednja vijeka mirno motriti, što je to izraslo iz svečeva srca i duha. Po njegovim plodovima smijemo prosuditi njegovu veličinu. U Ignacijevim djelima pogledajmo njega samoga. A to možemo, jer je djelo svetog Ignacija vjerna kopija njegovih misli i zanosa.

Sveti je Ignacije ostvario s Bogom i Bog je ostvario s njime i po njemu tri velika djela. To je ponajprije sam svetac u svojoj grandioznoj svetačkoj harmoniji, o čemu je već bilo riječi. To su njegove Duhovne Vježbe i njegova Družba Isusova, o čemu želimo nešto sada napomenuti.

Sva tri djela potekla su iz jedne jedinstvene ideje. Sveti Ignacije nosi u sebi zapravo samo jednu misao. Idée-force, jaka ideja-voditeljica, kako je zove moderna psihologija, držala je sveca u vlasti, kao i on nju, kroz cijeli život. Želite li Ignacijevu životnu mudrost i odluku sliti u jednu izreku, onda morate izgovoriti glasovitu ignacijevsku devizu: Sve na veću slavu Božju! Tu izjavu svetac u svojim Ustanovama iznosi 259 puta. Tom su mišlju s vrha do dna protkane Duhovne vježbe. To je neumoljivi ceterum censeo njegovih nebrojenih pisama i njegova golemog rada. Zato i Duhovne Vježbe i Družba Isusova stoje pred nama kao ostvarenje te temeljne Ignacijeve misli.

Duhovne Vježbe! Kakav horror za neupućene! Kakav čar za one, koji su ih dobro obavili! Znamo, da su neprijatelji svete Crkve iznijeli na stotine objeda, prigovora i karikatura Ignacijevih Egzercicija. Kalvin Bariac priča, kako ljudi za vrijeme Duhovnih Vježbi silaze u Trofonijevu spilju, gdje ih muče i nameću im zakletvu u ime smrti! U protestantskoj povijesti „jesuitici ordinis“ piše, da Isusovci u Duhovnim vježbama stvaraju ubojice. H. Müller znalački pronalazi početne tragove Duhovnih Vježbi u — islamskom gnosticizmu, što ga je Ignacije stopio s katolicizmom! Prošlovjekovni rasista Houston St. Chamberlain čitajući Duhovne Vježbe sluša svojim izvježbanim uhom „urlanje spiljskog medvjeda, što dan i noć prijeti ljudima pretpotopnih vremena“!

Neki odbacuju dogmatizam Egzercicija, ali se dive psihologiji i logici te suhe, male knjižice. Barrès osjeća, da se po njima mogu izgraditi heroji. Meunier misli, da bi iz Egzercicija mogao izići na svijet nietzscheovski „Nadčovjek“. Boehmer u njima otkriva spretna psihologa, a Renouvier izvanredni način, kako se postupa s ljudskom dušom. Američki slavni psiholog William James priznaje tajnu uspjeha Duhovnim Vježbama, a pronalazi je u njihovu napola halucinatorskom monoideizmu, kojim se izvodi pred oči živi Krist ...!

Što mi mislimo o toj knjižici, koja je „pridonijela, da se preobrazi jedan svijet“ po Rahnerovim riječima? Sveti Ignacije pokazuje u njoj dušu savršena psihologa, nema sumnje. No njegova je psihologija nadnaravna, kršćanska, milosna, ako baš hoćete. Ignacijev agere contra (boj sa strastima), njegov id quod magis (izbor onoga, što je Bogu draže), njegov qui magis affici volent (čežnja za savršenom službom Kristu Kralju) razvijaju se u volji, ali pod zrakama Božjeg sunca. Duša u Duhovnim vježbama, osamljena i povučena od mase, buke i vanjskog rada, nije nikada sama. Zatvara se u intimnost Božju, sola con el solo, kako veli sveta Terezija Avilska. Bog i duša u najpotresnijem dijalogu, što se može zamisliti — to je kvintesencija Egzercicija. Krist i duša. Krist i moje mišljenje, moje životno uvjerenje, moja svrha, moje djelovanje. Kad se u sredini Duhovnih Vježbi, u silnome masivu razmatranja o Dvjema Zastavama, o Tri vrste ljudi i o Tri načina poniznosti, duša mora odlučiti — sama, svijesno i neopozivo — na telefinalističku, nedoglednu, gotovo vječnu odluku, ona to radi samo sa svojim Bogom. Sve drugo mora biti smireno, stišano, udaljeno. Moj Bog i ja! Njegov zov i moj odgovor. Njegov plan i moja izvedba. Sve je drugo u Duhovnim vježbama sveti Ignacije shvatio kao nadopunu, razradbu, pomoć i aplikaciju.

Zato su veliki Božji ljudi (spomenimo samo svece Karla Boromejskoga, Vinka Paulskoga, Franju Saleškoga, Pija X. ...) svim žarom ulazili u kupelj Egzercicija i s entuzijazmom poticali druge, da ih obave. Čovjek doživi čudesnu radost, kad u sebi osjeti jedan dubok i prosvijetljen pokret; kad u svojim ponorima vidi sav mrak i bijedu, ali iznad njih zapazi svijetlo Božjega Lica; kad osjeti i shvati razne pokrete duhovnih nagnuća iznutra i duhovnih sila izvana; kad jasno razabere svoj put, pa ga mirno promatra u perspektivi besmrtne dužnosti i blistave ljubavi. Duhovne su vježbe oaze i fontane, gdje ključa kršćanski optimizam i veselje. To nije nebo, ali je nešto više od zemlje, — rekla bi jedna sveta savremena duša.

Što su sveti Ignacije i njegovi sinovi izveli po Duhovnim Vježbama, tko to može pravo znati? Mi tek izvana nešto vidimo i upoznajemo. Jedini Bog važe i mjeri sve ono dobro, što ga Egzercicije zasijaše u tolike životne brazde; sve one tajne i svete preokrete, zanose i odluke, svu onu pronađenu utjehu, sreću i mir. Da nam svetac nije ostavio ništa drugo osim Egzercicija, ime bi mu bilo neizbrisivo upisano u plejadi kršćanskih duhovnih reformatora. Sjalo bi posebnim sjajem. Pomislimo, da je sveta Crkva iz tišine Duhovnih Vježbi, iz domova za Egzercicije, iz privatnog razmatranja i ostvarenja tih suhih i bogatih naputaka kroz četiri stoljeća primala orijentirane živote, očeličene značajeve, posvećene sudbine, obnovljena srca, svetačke likove, beskompromisne apostole. Zato je i običnom trijeznom promatraču smiješan gospodin Michelet, kada tvrdi, da u trista godina Ignacije nije formirao nijednoga muža!

Na temelju Duhovnih Vježbi svetac je izgradio i sebe i svoj Red. Svoj Red, kome ne daje svoga imena. Nova zajednica mora nositi, kako to upoznaše Ignacije i njegovi prvi drugovi u Vivarolu, Isusovo Ime, jer želi izvesti isključivo Isusov plan, Isusovim sredstvima. No Ignacije nije mogao u toj Ustanovi sakriti svoga duha i svetosti. Kroz Ustanove Družbe Isusove paralelno teku Božji šapat i Ignacijeva riječ. Grandiozni taj Institut, čudo psihologije — vele psiholozi, čudo je milosti — tvrde Isusovci riječima same službene Crkve. Digitus Dei est hic! uskliknu Pavao III za

Družbu Isusovu. Kad je Ignacije kroż šest godina (1544. — 1550.) pisao Ustanove Reda (potvrđenog 1540.), imao je neprestano na umu istinu: Bog sam svojim prstom piše nove stranice u povijesti svoje Crkve. Nije svetac nad pojedinim dijelovima badava razmišljao tjednima i mjesecima, kako svjedoče najuži suradnici Polanko, Nadal, de Camara. Nije uzalud punih 40 dana lio suze i kidao srce pred Bogom Trojedinim tražeći ispravni način siromaštva. Nije nepromišljeno nalagao devetnice i druge molitve, anketirao i pomno ispitivao svoje drugove, kad se radilo o delikatnim pitanjima i krupnim izmjenama, što ih je novi red unio u dotadašnju shemu redovništva. Sve je to bilo pod okom Božjim i vodstvom Duha. Zato su Ustanove Ignacijeva Reda i Božje i njegovo djelo u isti mah.

Kako svetac nije zatvorio oka ni pred Božjom ni pred ljudskom stvarnošću, ostvario je Red i za Boga i za ljude. Uspjelom simbiozom kontemplacije i radinosti, predanja Bogu i pregaranja za ljude; bogatom potkom ljudske inicijative na Božjoj osnovi — Ignacije satkiva Red vječno suvremen. Sadašnji sveti Otac reče predstavnicima Družbe Isusove 1946. godine, da se Ustanove i Pravila Družbe Isusove mogu u nebitnim stvarima promijeniti prema tempu i shvaćanju našega časa, dok u svojoj biti ostaju nepromjenjene, jer su — po odobrenju Kristove Crkve — stalne.

Nitko još nije opisao potpuno rad Isusovačkog Reda. Folijanti, koji iznose njihove pothvate, nečuvene duhovne i vanjske vratolomije preko svih meridijana i paralela svijeta, pripovijedaju samo neke prizore Družbina života. Pomislimo samo to, da djelovanje Isusovaca u našim krajevima, tako značajno i plodonosno, još uvijek čeka svoje historike. No povjesničari opisuju zapaženija djela, viđenije ličnosti, neobične pothvate. Oni nizovi jednostavnih i savjesnih poslenika, koje je registrirao više Bog nego katalozi i povijest, zasjat će pred našim očima istom na danu suda.

Ako zrno potpuno razumijemo tek u cijeloj biljci — u korijenu, stablu, lišću, cvijeću i plodovima, onda svetog Ignacija, to zrno bačeno snažnom Božjom desnicom u dubine bogomračne povijesti, moramo shvatiti kao nešto veliko i jako. Po njihovim ćete ih plodovima poznati — reče Spasitelj. Ne ćete s trnja ubirati smokava, niti s čička otkidati grozdove. Ako su Duhovne Vježbe, to divno Ignacijevo djelo, vrelo svetačke obnove, onda je stijena, iz koje izviru, bila puna svetosti. Ako je Družba Isusova darovala svetoj Crkvi i čovječanstvu legiju svetih ljudi, odvažnih i punih značajeva, dobro formiranih i nadprosječnih duša, iskovanih u kovačnici Instituta, prekaljenih u samom Božjem Srcu, onda je osnivač te zajednice morao i sam gorjeti autentičnim ljudskim žarom i savršenim Božjim duhom. Potomstvo od tridesetak kanoniziranih svetaca i preko stotine blaženika odaje Oca, u kome živi svetost.

Ako smo danas na Egzercijama i na Družb Isusovoj zahvalni Ignaciju, za Ignacija i nje govo djelo zahvaljujemo od srca dobrome Bo gu, Ocu svjetlosti, od koga primamo svaki dobar dar.

In parabolis loquor eis

34. Majčino srce

Srce Marijino

Stari je svećenik sjedio u svojoj sobi i mirno čitao. Netko pokuca na vrata i uđe jedna gospođa s punom košarom prvih, rumenih bresaka. Svećenik je poznavao tu gospođu samo iz viđenja u crkvi i upita je ljubazno, šta želi.

— Došla sam, odgovori gospođa, da vam se zahvalim, jer vi ste mene obratili...

— Ja obratio? — začudi se svećenik. A kada to?

— Sjećate li se, kad ste prošlog svibnja jedne večeri govorili o onoj irskoj djevojci?

— Sjećam se, odgovori svećenik.

— Vi ste onda na koncu uprli prstom na mene i rekli: Možda i ti već dugo lutaš po stazama grijeha... Ali zapamti dobro, da i tebe strpljiro čeka jedno predrago majčino srce, da mu se opet vratiš... Ja znam, nastavi žena, da ste vi slučajno pokazali na mene. Ali ja sam u vašem prstu vidjela majčin prst Bl. Gospe, kojim me blago poziva, da Joj se vratim. Naime, nisam se bila ispovjedila već šest godina, ali odmah iza toga poziva, još iste večeri, klekla sam pred svećenika u ispovjedaonici...

Stoga ovdje donosimo cijelu onu propovijed, ne bi li prst Majke nebeske upro u još koju dušu...

***

Kinezi imaju posve drukčije pismo nego mi Naime kod njih nema slova, nego svaku riječ-

prikazuju jednom slikom. Tražeći tako slike za svoje pismo došli su i do riječi „dobrota.“ Kako ćeš sada to naslikati! „Dobrota“ je, što se ono učeno veli, abstraktan pojam i teško je to u slici prikazati.

Zato su se stari Kinezi duboko zamislili. Na koncu jedan od njih sjajno riješi problem. Naslikao je majku s djetetom u naručaju. I danas svaki Kinez, čim vidi sliku žene s djetetom, odmah čita „Dobrota.“

I zaista, ovdje na zemlji nema veće dobrote i ljubavi od majčine. Tu ljubav sretamo na svakom koraku u običnom životu i mogli bismo o njoj pripovijedati tisuće i tisuće najnježnijih primjera. Ovdje donosimo samo jedan.

Bilo je to u Irskoj. U jednoj zelenoj dolinici živjela je siromašna udovica s malom kćerkom jedinicom. Ali kad je kćerka odrasla, postade joj tijesna roditeljska kuća i srce je povuče u daleki svijet. Majka ju je badava odgovarala i svjetovala, da ne ide od kuće, jer to će biti njezina propast, kćerka nije poslušala. Jednog je dana nestade, otputova u London.

Ondje u vrtlogu velegrada, kako to obično biva, doskora pođe nizbrdo, rđavim i grešnim putem Tako je iz dana u dan padala sve dublje i dublje, dok je na koncu nisu svi odbacili i zatvorili pred njom vrata.

Sad se nesretnoj djevojci, kao rasipnom sinu, otvoriše oči... Ona upozna sav ponor grijeha, u koji je pala. Stoga ostavi velegrad i jedne tamne noći nađe se opet u svojoj irskoj dolini. Polako se ušulja u roditeljsku kuću i zateče majku, kako se moli pred slikom Bl. Gospe. Pristupi joj nesigurna koraka i promuca:

— Mama, evo ja se vratila... Hoćeš li me primiti?

— Kako ne bih, kćeri! zaplače mati i počme je ljubiti...

— A kako to, majko, upita je kćerka iza mnogih poljubaca, da vrata na našoj kući nisu bila zaključana, premda je gluho doba noći?

— Eh, moje dijete, uzdahne mati. Znala sam ja, da ćeš se ti kadli tadli povratiti svojoj majci. Stoga od onoga dana, kad si ti otišla, nisam nikad zatvarala vrata, ni po danu ni po noći, da ih nađeš otvorena u svako doba, kad god se vratiš.

Istom sada puče pred djevojčinim očima neizreciva ljubav i dobrota majčina srca. Ona pade na koljena, obujmi noge svoje drage majke i poče ih kvasiti suzama zahvalnicama, obećavajući, da se više nikad ne će rastaviti od nje.

Mogli bismo ovakovih i sličnih primjera nizati bez kraja i konca, jer njima upravo vrvi život oko nas. Ali dosta je i ovaj jedan, da upoznamo jednu veliku istinu, jer evo, kakav zaključak izvode sveci Božji iz navedenih primjera: ako već grešne majke, vele oni, tako nježno ljube svoju djecu, Bože moj, koliko se istom ljubavi i dobrote krije u srcu one najveće, najsvetije i najbolje Majke, što je imamo na nebu i na zemlji!

Evo šta o tome veli sv. Alfonz Liguori: „Kad bi se ljubav sviju majki, koje su ikad živjele na zemlji, sjedinila u jedno, i ta bi žarka lomača ljubavi bila samo slaba sjenka prema onoj ljubavi, kojom ta nebeska Majka ljubi svakog od nas.“ A sv. Ivan Vianney veli sam o sebi: „Ja sam se sám napio toliko ljubavi i milosrđa iz njezina majčinog Srca, da bi to Srce ostalo prazno, kad bi se uopće moglo isprazniti!“ Dakle, tvrdi svetac, njezino je Srce neiscrpivi ponor ljubavi i dobrote.

A tako to i mora biti, jer Ona je, kako nas uči Bog po sv. Crkvi, „Majka lijepe ljubavi (Eccli 24, 24) — Majka milosrđe — Majka Božje milosti — Majka ljubezna — Utočište grešnika — Utjeha žalosnih...“

Stoga imaj neograničeno pouzdanje u tu nebesku Majku. I dogodilo se s tobom ne znam što, makar te svi zaboravili i ostavili, makar cijeli svijet zatvorio pred tobom vrata kao pred onom irskom djevojkom, sjeti se, da ima jedno predrago Majčino Srce, koje te ne će i ne može zaboraviti. Ono je uvijek otvoreno, da te primi i sakrije od svih neprijatelja duše i tijela.

35. Gospina kolijevka

Mala Gospa

Jednom sam bio u jednoj obitelji, gdje se iza dugo vremena našlo prvo dijete. E, da ste vidjeli toga veselja! Veselio se otac, a još više majka. Bili su veseli rođaci, kumovi i prijatelji, pa naravski to je veselje prešlo i na mene.

Tako to redovito biva u svakoj ljudskoj obitelji, kada dođe dijete na svijet. Zato i veli naš božanski Spasitelj: „Žena kad rađa, žalosti se, jer dođe njezin čas. Ali kad rodi dijete, ne sjeća se više muke od radosti, što se rodi čovjek na svijet“. (Jo 16,21).

Pa ipak, veli sv. Alfonz Liguori, ljudi bi morali prije plakati, kad se rodi dijete na svijet,

nego se veseliti! A zašto, sveti Alfonze? Zato, odgovara svetac, jer se to dijete rađa okaljano istočnim grijehom, dakle u prokletstvu Božjem. Ono dolazi kao prognanik u ovu suznu dolinu, da ovdje trpi, plače i na koncu umre.

Zato sv. Crkva ni kod jednog sveca ne slavi dan rođenja, nego uvijek dan srti, i taj njegov smrtni dan zove „dies natalis — rođendan", jer se toga dana rodio u život vječni i preselio iz ove doline suza u svoju pravu i vječnu domovinu.

Samo nad kolijevkom jednog djeteta, nastavlja sv. Alfonz, nije trebalo plakati, nego se radovati i veseliti, a to je kolijevka Bl. Dj. Marije, jer je Ona jedina, između sve djece Adamove, došla na svijet potpuno čista od svakoga grijeha, i bila je već u prvom času svoga začeća prepuna Boga i njegove milosti. Stoga nam Bl. Gospa u svojoj liturgiji dovikuje one riječi sv. Pisma: „Ja sam iz usta Svevišnjega proizašla, prvorođena prije svakoga stvorenja" (Eccli 24,5). A na drugom mjestu veli: „Gospodin me je posjedovao na početku svojih putova" (Prov 18,22).

Zato je Gospa, kad se pojavila na zemlji, blistala takovim sjajem i ljepotom, da Joj se zadivio — po ljudsku govoreći — i sam Gospodin Bog i u Pjesmi nad pjesmama ovako pita svoje anđele, kao da tobože sam ne zna: „Koja je ono, što dolazi kao jutarnja zora, čarobna kao mjesec, čista poput sunca?" (6,9).

Eto dakle, zašto sv. Crkva ne slavi dan Gospine smrti, nego dan njezina rođenja, to jest Malu Gospu. I na taj dan opetuje u svojim molitvama bez prestanka ove riječi: „S veseljem slavimo rođenje Bl. Djevice Marije", jer Ona je prvo i jedino dijete Adamovo, što je došlo neokaljano na ovaj svijet!

I baš zato je ta prvorođena kćerka Oca nebeskog postala prvi i najveći zaštitnik sve djece u našim kolijevkama. Da spomenemo samo prvo dijete, koje je osjetilo njezinu pomoć i zaštitu.

Rekli smo na početku, da Crkva ni kod jednog sveca ne slavi dan njegova rođenja. Pa ipak, ima jedna iznimka. Naime svake godine na 24. lipnja slavi Crkva rođenje sv. Ivana Krstitelja, sina Elizabetina. Evo zašto. On je doduše začet u istočnom grijehu kao i svi ostali ljudi. Ali je već u majčinoj utrobi očišćen od grijeha i rođen u milosti Božjoj.

A kako je on i po kome dobio tu izvanrednu milost, mimo svih ostalih ljudi? Sveto Evanđelje izričito veli: po Bl. Djevici Mariji! Naime, kad je Bl. Gospa „unišla u kuću Zaharijinu i pozdravila Elizabetu, Elizabeta povika iza glasa: Gle, kad dođe glas tvoga pozdrava u moje uši, zaigra dijete od radosti u mojoj utrobi" (Luc 1, 40-44). A ne bi Ivan igrao od radosti, da je još stenjao u prokletstvu Božjem. Dakle, na jednu riječ Marijinu, očišćen je od grijeha.

I od onda pa do danas, a tako će biti do konca svijeta, Gospa je prvi i najveći zaštitnik sve naše djece. Stoga su kršćanske majke od vajkada stavljale svoju djecu, odmah kod rođenja, u njezine majčine ruke i pod njezinu zaštitu. Mogli bismo o tome pripovijedati na tisuće nježnih primjera iz života svetaca Božjih. Ali možda je bolje, da to pokažemo na primjeru jedne velike svjetske dame.

Slavna austrijska carica Marija Terezija (†1780.) rodila je šesnajstero djece. I kadgod je rodila koje dijete, odmah ga je izmjerila, i to ovako: s jedne strane vage stavila je dijete, a s druge strane utege od čistoga srebra. Onda je od toga srebra dala saliti maloga anđela i stavila bi ga u koju bečku crkvu pred kip Bl. Djevice Marije.

Htjela je dakle ova pobožna carica, da njezino dijete, poput malog anđela, bude od rođenja pod zaštitom Majke Božje.

Katolička majko! Ti nemaš zlata ni srebra, da slijevaš anđele, ali toga i ne treba! Ni onom carskom djetetu ne bi ništa koristilo onaj srebrni anđeo, da ga mati nije zarana naučila, da ljubi i štuje Bl. Gospu.

Stoga ti, mjesto mrtvog srebrenog anđela, uzmi svoga živog anđelića i odnesi ga pred oltar Marijin. Tu ga predaj potpuno u njezine ruke i uči ga, od malih nogu, da iza Boga najviše ljubi Bl. Gospu. Onda se ne boj za njega, „jer ako Nju slijedi, veli sv. Bernard, ne će zalutati — ako se njoj moli, ne će očajati — ako se Nje drži, ne će pasti". Ona će ga svojom majčinom rukom sretno voditi kroz sve nevolje ove suzne doline i na koncu dovesti u vječnu domovinu!

36. Nepomične kazaljke

15. nedj. po Duh.

Smrt se obično slika kao ljudski kostur s bijelim plaštem na ramenima i čeličnom kosom u rukama. Od ove kose nema ništa jače ovdje na zemlji, jer pred njom moraju pasti svi ljudi bez iznimke; i kraljevi i pape i bogataši i najveći junaci. Ona će jednom pokositi i tebe. Pogledajmo malo ovoj istini u oči

Ako posjetite Pariz i pogledate raskošni dvorac Versailles, vidjet ćete u njem i sobu Ljudevita XIV., kojega su još za života nazvali „sunčanim kraljem.“ Ta soba stoji i danas točno onako, kakva je bila u času njegove smrti. Među ostalim predmetima nalazi se u njoj i jedna velika ura, čije kazaljke uvijek pokazuju 4 sata i 31 minutu. Naime 1. rujna godine 1715., u 4 sata i 31 minutu poslije podne izdahnuo je „sunčani kralj“.

Čim je konstatirana smrt, dašao je jedan lakaj i zaustavio taj sat, da svojim kucanjem ne pometa ozbiljen tišine, koju je smrt donijela u sobu. Tako i danas, iza 240 godina, stoje te kazaljke na istom mjestu.

Mnogi putnici stanu pred ovim satom i zamisle se. Dobro bi bilo, da i ti staneš i malo se zamisliš... Jer osvanut će sigurno dan, doće sat i minuta, kad će i ura tvoga života stati, da se više nikad ne pomakne. To je tako sigurno, kao što je Bog na nebu, jer njegova riječ veli: „Određeno je ljudima jedanput umrijeti“ (Hebr 9, 27).

Ovu sigurnu smrt doziva nam u pamet Ignacije Lojolski s nekoliko pitanja. Na sva pitaja, veli žsvetac, koja se tiču tvoga života, moneš odgovoriti s „možda“. Evo na primjer:

Hoćeš li dočekati duboku starost? — Možda! Ili ćeš mlad umrijeti? — Možda! Hočeš li postati bogat? — Možda! Ili ćeš uvijek ostati siromah? — Možda. Hoćeš li postići slavu među ljudima? — Možda. Ili ćeš umrijeti posve nepoznat? — Opet: možda!

Samo na jedno pitanje: „Hoćeš li umrijeti?“ — nema „možda“, nego: posve sigurno! Doći će sigurno dan, kada će se ljudi kupiti oko jedne osmrtnice, na kojoj će velikim slovima biti ispisano tvoje ime. Toga će dana naručiti lijes za tebe i grobnicu iskopati, a župnik će te ispisati iz matice živih i unijeti u knjigu umrlih, iz koje te više nitko nikad ispisati ne će.

Dakle smrt je sigurnija od svega ovdje na zemlji. Pa ipak mi ljudi na to zaboravljamo i držimo se ove zemlje i rukama i nogama i zubima. Stoga nas Bog opet i opet opominje: „Kod svih djela svojih misli na svoje posljednje stvari i ne ćeš sagriješiti do vijeka“ (Eccli 7, 40).

Poslušaj ovaj glas Božji i često se puta sjeti smrti. Onda ti ona ne će biti onaj strašni kostur s nemilosrdnom kosom u ruci, nego će se pretvoriti u blagog anđela Božjeg, koji će doći s neba, da ti odnese dušu iz ove suzne doline u božansko krilo Oca nebeskoga.

37. Može on i kod kuće

16. nedj. po Duh.

Današnje sv. Evanđelje govori o svetkovanju dana Gospodnjeg, a to je u St. Zavjetu qila subota, a u Novom nedjelja. Sv. Crkva traži od nas, da nedjeljom idemo u crkvu i pobožno slušamo sv. Misu. Ali na žalost mnogi kršćani ne će da idu u crkvu i navode stotinu isprika i raznih smicalica. Evo jedne takove smicalice.

Poznavao sam vrlo dobro jednog seljaka, koji je bio vrlo bistar i marljiv čovjek, ali je slabo mario za crkvu i molitvu. Jednog je dana radio kod mene u vrtu i ostao na večeri. Za večerom počnem ga koriti i opominjati:

— Eeee, Nikola, Nikola! Valjan si i marljiv, to ti moram priznati. Ali te gotovo nikad ne vidim u crkvi. Ne valja to, Nikola! Treba se Bogu moliti, jer bez Njega nema ništa!

— Tako je, velečasni, tako! potvrdi Nikola, kolutajući očima od silne pobožnosti. Moramo se Bogu moliti, jer i naš Spasitelj veli, da „treba moliti i nikad ne prestati“ (Luc 18,1). Ali ja mislim, velečasni, da je Bog svagdje! On je i u šumi, i na njivi, i kod moje kuće. Evo, Bog je pod ovim stolom — upre Nikola prstom u kuhinjski stol. I, kako je bio živahan uvuče se pod stol, pa sklopi ruke i reče: Evo, velečasni, ja se mogu i ovdje Bogu moliti ...

Šta ćemo reći na mudroliju ovog seljaka? Evo šta! Istina je, Bog je svuda i na svakom mjestu. Zato nema mjesta tako zabačenog, na kojem se ne bismo mogli Bogu moliti. Sveto nam Pismo pripovijeda, da se prorok Jona molio u utrobi morske nemani, a patnik se Job molio na đubrištu, kamo su ga izbacili radi prelazne bolesti. A mnoge su se svete djevice molile i u zloglasnim kućama, kamo su ih odvukli, da ih osramote.

Istina je, dakle, da je Bog svuda i na svakom mjestu: na nebu i na zemji, na kopnu i na moru, na vrhuncu Himalaje i u dubinama morskim. Ali iz toga nipošto ne slijedi, da ne treba ići u crkvu i ondje se Bogu moliti. Evo, kako je to na svoj način dokazala jedna pobožna seoska baka, koja je bila dobro poučena u kršćanskom nauku.

Pošla starica jedne nedjelje u Crkvu, a bilo je dosta ružno vrijeme i blatan put. Blizu crkve susrete je jedan šumar, koji je bio nekakav mudrijaš poput našeg Nikole. Kad je vidio staricu s krunicom u ruci, upita je:

— Kud si ti, bako, pošla po ovom nevremenu?

— U crkvu, sinko, odgovori stara.

Glupost, odmahnu šumar rukom. Bog je i u tvojoj kući. Stoga se može i kod kuće sasvim lijepo moliti Bogu, ne treba zato ići u crkvu. Starica je šutjela, jer u prvi kraj nije znala, šta bi mu odgovorila. Ali se brzo dosjeti i upita šumara:

— A kud si ti, gospodine, pošao po ovom blatu i nevremenu?

— U gostionicu, na čašu vina.

— Glupost! otkresa sada baka.

— A zašto glupost? — iznenadi se šumar. Pa može se i kod kuće popiti čaša vina! Ne treba za to klipsati u krčmu po ovakovom blatu.

Eh, bako, nije tako! — poče se šumar braniti. U gostionici se skupi lijepo i zgodno društvo, pa se u prijateljskom razgovoru puno slađe popije čaša vina.

— Eh, moj dragi gospodine, odgovori baka, nešto je slično i s nama kršćanima. Znamo mi dobro, da se može i kod kuće Bogu moliti, pa to mi i činimo. Ali ipak se u crkvi puno pobožnije i slađe moli, jer ondje se sabere veliko i odlično društvo pobožnih duša. Među ostalim u tom je društvu i sam naš Spasitelj, koji se kod svake sv. Mise spušta s neba u našu sredinu, da se zajedno s nama moli Ocu nebeskom za milost i blagoslov. Pitam vas, gospodine: tko se ne bi pobožnije molio u tako odličnom društvu? Eto, zato mi idemo u crkvu, premda je Bog na svakom mjestu.

Šumar je ušutio, jer nije znao, šta bi starici na to odgovorio. A mi dodajemo: Tako je, bako! Ali ne samo, da se u crkvi pobožnije i slađe moli, nego — baš radi toga društva! — imaju te molitve daleko veću snagu, nego molitve kod kuće. Crkveni pisac Tertulijan veli: „Mi se skupljamo po crkvama u velikom broju, da poput silne vojske, složnim snagama i glasovima, postignemo milost kod Boga. Mi na taj način upravo silimo Svemogućega, da nas usliša".

Ova je sila Bogu veoma draga, jer evo šta veli Sin Božji: „Ako dvojica od vas na zemlji zajednički zamole što mu drago, dat će im moj Otac, koji je na nebesima. Jer gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, ondje sam ja među njima" (Matth 18,19).

On to veli za dvojicu ili trojicu. A šta istom, kad se u crkvi slože stotine i tisuće vjernika, pa zajedničkim molitvama i uzdasima navale na Gospodina! Može li On odoliti tim molitvama? Eto, On sam veli, da ne može.

Da nam to bude jasnije, uznimo jednu usporedbu Kad se ti kod kuće sam moliš, tvoja je molitva kao jedna kap, koja pada na Božje Srce. Doduše, draga je ta kap Gospodinu! Ali, kad se u crkvi slože hiljade njegove djece i počmu jednodušno moliti, onda se te molitve poput šumne rijeke ruše na Božje Srce, i njegova očinska dobrota ne može odoliti toj sili, nego mora popustiti i uslišati.

Dakle, onaj Očenaš, ona Zdravomarija, ona pjesma, koju mi zajednički u crkvi izmolimo, ima daleko veću snagu, nego naše molitve kod kuće. I baš stoga se mi, kako reče starica, u crkvi puno slađe i pobožnije molimo, jer smo svijesni te sile i snage.

38. Najjači motor

17. nedj. po Duh.

Čovjek je izumio mnogo strojeva, koji dižu i pokreću najveće terete. I mi se divimo njihovoj čudesnoj sili. Evo na primjer: stojiš na maloj stanici kakve šumske željeznice, recimo u Srnetici na Grmeču, i promatraš vagone, poredane u beskraj jedan iza drugoga Svi su do vrha natovareni jelovim i omorikovim trupcima. Samo jedan od tih trupaca težak je po nekoliko tihuća kilograma. A svi zajedno teški su kao planina, iz koje su izrasli.

Sve to valja prebaciti do morske obale u Splitu. I čovjek se u čudu pita, tko će pokrenuti toliki teret!

Znamo tko. Pred tim vagonima stoji upregnuta mala lokomotiva, pravi patuljak prema onom silnom teretu iza nje. Pa ipak taj patuljak samo zašišti i pisne — pa gle čuda! — sav se taj ogromni teret počima polako gibati i ide sve brže i brže, dok na koncu ne čuješ samo veselo kotrljanje vagona... Čovjek stoji i snebiva se od čuda. Odkud onoj maloj spravi tolika snaga!

A kad se u nepreglednim šumama izgubi i zadnja jeka onog kotrljanja, i ti se nađeš sam u šumskoj tišini, malo se zamisliš. Na primjer, padne ti na pamet, kako je mnogi čovjek — ili bolje svaki! — nalik na onu šumsku kompoziciju. I on stoji upregnut, a za njim čitavi „vagoni" teških križeva, puni do vrha gorčine i jada. A sve to valja povući, jer zapovijed glasi: „Tko hoće da ide za mnom, neka uzme svoj križ i neka me slijedi" (Matth 16, 24).

Pa šta se događa? Čovjek često puta nema snage, da povuče svoje križeve, nego uzdiše pod njima i pada. Jedni uz to psuju i proklinju, ali im zato nije lakše, nego teže. Drugi si pomažu kuglom, konopcem, lizolom... Treći traže na sve strane kakav „motor“, da im pomogne, ali ne traže na pravom mjestu, pa ga i ne nalaze.

Pa ipak ima jedan motor, daleko jači od svih strojeva i lokomotiva ovoga svijeta. On s najvećom lakoćom vuče i najteže križeve. Evo tog motora:

Sveti Franjo Paulski bio je starješina redovnika, tako zvanih „Najmanjih“ (†1507). On je ljubio Boga svim srcem svojim. Iz ljubavi prema Bogu čuvao se grijeha, iz ljubavi je činio dobra djela, iz ljubavi je nosio svoje teške križeve. Stoga je njegovo geslo bilo: „Iz ljubavi!“ Ova mu je riječ bila uvijek na ustima. S njom je opominjao, s njom je svjetovao, korio, činio čudesa...

Jednom je gradio s braćom crkvu. Naravski, cijela je crkva podignuta „iz ljubavi“ osobito jedan kamen. Naime jednog dana reče on jednom od svojih redovnika:

Deder, brate, odnesi ovaj kamen „iz ljubavi“ gore na skele. A kamen je bio veoma velik i težak.

— Oče, kako to možeš od mene tražiti? — začudi se brat. Pogledaj, koliki je, ne bi ga tri čovjeka mogla pokreniti. A ti hoćeš, da ga ja sam odnesem.

— De, brate, „iz ljubavi“, opetova svetac i napravi na kamenu znak svetoga križa, pa prihvati s bratom ogromni kamen...

I dogodi se čudo! Polako uprtiše bratu kamen na leđa i on ga s lakoćom odnese na određeno mjesto. Htio je Bog jednim čudom pokazati, kako su istinite riječi Duha Svetoga: „Ljubav sve podnosi, sve vjeruje, svemu se nada, sve trpi“ (1 Cor 13, 7). A sveti Augustin, nadovezujući na ove riječi, veli: „Nema ništa tako tvrdo i željezno, što žar ljubavi Božje ne bi mogao saviti!“

Sve su ovo dobro znali Božji sveci, i zato su svi od reda uprezali ljubav pred svoje teške križeve, pa su ih lako i veselo nosili za Spasiteljem. Da spomenemo samo jednoga od njih. Cijeli je život svetoga Pavla bio jedan veliki neprekidni križ. Evo šta on sam o tome piše:

— Više puta bio sam po tamnicama, preko mjere bio sam izbijen, mnogo puta bio sam u smrtnoj pogibelji. Tri puta bio sam šiban, jedanput kamenovan, triput sam doživio brodolom, noć i dan proveo sam u morskoj dubini. Bio sam u pogibelji od rijeka, u pogibeljima od zemljaka, u pogibeljima od pogana, u pogibeljima u gradu, u pogibeljima u pustinji, u pogibeljima na moru, u pogibeljima od lažne braće. U mnogom nespavanju, u gladu i žeđi, u mnogom postu, u zimi i golotinji“ (2 Cor 11, 23). Na koncu mu je mač otsjekao glavu. A znademo, da je on sve te križeve nosio ne samo strpljivo, nego i veselo. jer evo šta piše Korinćanima: „Pun sam utjehe, kipim od veselja pored sve naše nevolje“ (2 Cor 7, 4).

Kad čovjek sve to čita, u čudu se pita: Odakle tome čovjeku snaga, da tako junački podnese te nadčovječanske muke i napore? On sam odgovara na to u svojoj poslanici Korinćanima, gdje veli: „Kristova ljubav goni nas“ (2 Cor 5, 14). Ljubav je dakle bila onaj božanski motor, koji mu je pomagao, da s lakoćom nosi svoje preteške križeve.

Sad na koncu samo još jedno pitanje. Imaš li i ti križeva i jesu li teški? Znam, da bi mnogi čovjek na ovo pitanje najradije zaplakao... Ali nemoj plakati, nego se ugledaj u sv. Pavla i ostale pravednike Božje! Upregni i ti pred svoje teške križeve ljubav prema Bogu i reci Mu s prorokom Davidom: „Ljubim te, Gospodine, jakosti moja! Gospodine, stijeno moja, tvrđo moja, spasitelju moj!“ (Ps 17, 3), pa ćeš brzo osjetiti, kakva čudesa stvara ljubav.

39. Logika katoličkih oprosta

21. nedj. po Duh.

U današnjem sv. Evanđelju čitamo, kako je onaj gospodar oprostio dug svome sluzi. I nama dragi Bog oprašta dugove u raznim prigodama, ako Ga skrušeno za to molimo. Danas ćemo pogledati samo one dugove, koje nam u ime Božje oprašta Crkva, djeleći oproste.

Bilo je to prije pedesetak godina u švicarskom gradu St. Oltenu. U jednoj gostionici sjedilo društvo inteligentnih ljudi. Debatirali su o svemu i svačemu: o politici, trgovini, školama, ratu, literaturi ... Na koncu dođe govor o vjeri. Među ostalim netko spomenu oproste katoličke Crkve. Na to cijelo društvo prasnu u grohotan smijeh. Počeše odmah padati razne šale i dosjetke na račun katoličkih oprosta. O tim dosjetkama ili podvalama, ne ćemo ovdje govoriti, jer su svakome od nas dobro poznate.

A u istoj gostionici sjedio je, malo po strani, i jedan liječnik, koji je bio kršćanin od glave do pete. Njemu je bilo već dosta tih neumjesnih šala. Stoga ustade, izvadi iz novčarke novu banknotu od 100 franaka i stavi je na stol među njih, pa reče: „Gospodo! Tko od vas znade reći, šta su to oprosti, kojima se vi toliko rugate, njegova je banknota...“

Svi su na to ušutili, jer ni jedan od gospode nije znao, šta su zapravo oprosti. Pa ipak su se toliko rugali ovoj istini sv. vjere prema onoj sv. Pisma. „Pogrđuju ono, što ne znaju“ (Jud 10). Ali, ako oni toga ne znaju, ili bolje, ne će da znaju, mi katolici moramo biti dobro upućeni u ovu utješnu istinu sv. vjere. Stoga ćemo sada odgovarati na pitanje: šta su to oprosti? Odmah naglasujemo, da je stvar veoma jednostavna i logična, pa je može razumjeti i svako dijete.

Uzmimo najprije jednu usporedbu. U svakoj državi na zemlji ima dvije vrsti kazna. Za teške zločine određena je smrtna kazna. S tom se kaznom isključuje zločinac zauvijek iz ljudskoga društva i prestaje biti član ljudske zajednice, jer iz groba se nitko ne vraća. A za lakše prestupke određene su vremenske kazne, to jest robija od dvije, četiri, deset i više godina.

Isto je tako i u Božjem kraljevstvu. Za teške grijehe određena je vječna kazna u paklu, kojom se grešnik za uvijek odstranjuje od zajednice s dragim Bogom i svecima na nebu, jer iz pakla nema povratka. A za druge, lake grijehe kažnjava Bog raznim vremenitim kaznama, koje moramo trpiti ili ovdje na zemlji, ili u čistilištu.

I sada nastaje pitanje: može li se dobiti oproštenje od tih kazna? Počet ćemo opet od države. Ako državna vlast osudi nekoga na smrt, može on zamoliti pomilovanje od kralja ili predsjednika republike. I kojiput upali! Poglavar države oprosti mu kaznu smrti i redovito je pretvori u vremensku kaznu, to jest robiju od dvadeset, petnaest, deset godina.

Nešto je slično i u Božjem kraljevstvu. Razlika je samo u tome, što je Bog beskrajno milosrdniji od svakog kralja i predsjednika republike, pa u svakoj valjanoj ispovijedi uvijek oprašta vječnu kaznu u paklu, ako se grešnik od svega srca pokaje i čvrsto obeća, da će se popraviti. Ali mu ne oprašta sviju kazna, nego onu vječnu — točno kao i država! — pretvara u razne vremenite kazne, koje moramo trpjeti, kako smo čuli, ili ovdje na zemlji, ili u čistilištu.

Da Gospodin tako postupa, uči nas sv. Pismo i Starog i Novog zavjeta. Eno na pr. kralja Davida! On je teško sagriješio. Učinio je javni preljub i na podmukli način ubio Uriju, muža te žene, inače svoga najvjernijeg podanika. Ali, kad se David od svega srca pokajao, Bog mu poručuje po proroku Natanu, da mu oprašta grijeh i s time skopčanu vječnu kaznu. Ali nije mu oprostio svaku kaznu, jer evo šta mu dalje veli po istom proroku: „Ubio si Uriju mačem i njegovu ženu uzeo sebi za ženu. Jer si njega dao ubiti mačem, zato se ne će mač nikada odmaknuti od tvojega doma. I jer si tim djelom dao sablazan Gospodnjim neprijateljima, umrijet će ti sin, koji se rodio“ od Betsabeje, bivše Urijine žene (2 Sam 12,9). Tako je i bilo. Dijete je malo iza toga umrlo, a David je morao kroz cijeli život puno patiti radi toga grijeha.

Iz ovoga vidimo, da je Bog oprostio Davidu vječnu kaznu, ali ga je mjesto toga udario drugim vremenitim kaznama.

Sada nastaje ono glavno pitanje: možemo li dobiti oproštenje i od vremenitih kazna, da ih ne moramo trpjeti ni ovdje na zemlji, ni u čistilištu! Sveta nam vjera odlučno odgovara, da možemo. Već nam u ispovijedi oprašta Bog jedan dio tih kazna. A svojoj Crkvi dao je vlast, da nam i izvan ispovijedi oprašta vremenite kazne, jer evo šta je Sin Božji rekao sv. Petru, a po njemu i njegovim nasljednicima: „Štogod svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima. I štogod razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima“ (Mtth 16,19).

Dakle, dao im je neograničenu vlast da opraštaju sve kazne, i vječnu i vremenite. Opraštanje vremenitih kazna zovemo oprostima, koji se dijele na „potpune“ i „nepotpune“. Potpuni su oprosti oni, kojim nam se opraštaju sve vremenite kazne, a nepotpuni, ako nam se oprašta samo jedan dio tih kazna. Ovdje usput spominjemo, da oproste možemo redovito namijeniti i dragim dušama u čistilištu.

Sveta Crkva nije škrta u dijeljenju oprosta. Stoga možemo u našim molitvenicima skoro na svakoj strani čitati: „Za ovu molitvu dobiva se toliko i toliko oprosta...“ Osim toga imade određenih godina, kada Crkva otvara širom vrata Božjeg milosrđa i dijeli oproste u masama i na veliko. To su tzv. svete ili jubilarne godine.

A sada se opet vratimo državi, jer i svaka državna vlast podjeljuje svojim podanicima oproste od svojih vremenitih kazna, i to pot-

pune i nepotpune, a ima i svojih jubilarnih vremena. Možda će ovo nekoga iznenaditi, ali evo dokaza za to! Jedan moj prijatelj bio je osuđen na 20 godina tamnice. Ali nije odležao ni godinu dana, kad li ga sretnem na ulici...

— Odakle ti? — začudim se ja.

— Evo me pustili! — odgovori on veselo.

Zar ovo nije pravi potpuni oprost od vremenite kazne? Drugom su opet kažnjeniku, tom istom prilikom, snizili kaznu od 20 na 10 godina. Zar to nije nepotpuni oprost? A često puta, recimo na rođendan državnog poglavara ili prigodom kojeg državnog praznika, raspisuje se tzv. amnestija, kad se dijele oprosti od kazna na veliko, i to potpuni i nepotpuni, već kako kome. Zar to nije vrlo slično svetoj ili jubilarnoj godini?

Pa ako zemaljski vladari imaju pravo, da svojim podanicima opraštaju kazne, zar toga prava da nema jedino „Kralj kraljeva i Gospodar gospodara" dragi Bog? (Apoc 19,16). Jasno je kao sunce, da ima!

Eto dakle, kako je ovaj nauk sv. vjere razuman i pun logike! Pa ipak đavo sa svojim pomoćnicima navaljuje bjesomučno na oproste i nastoji, da ih ismije. Zna on dobro, da mu se mnogi grešnici baš po oprostima otimaju iz šaka, jer da se dobije oprost, valja najprije dušu očistiti, a to đavlu ne ide nikako u račun. Odatle sav njegov bijes.

Ali što bezbošci više navaljuju na oproste, mi ćemo ih sve više cijeniti i nastojati, da ih dobijemo. Tako ćemo na vrlo lagan način izmaknuti kaznama pravde Božje, a dragim dušama u čistilištu skratiti njihove muke.

Sjemeništarac sjemeništarcima

Zove se Marius Ceccon. Star je 19 godina. Pitomac je sjemeništa u Thonon-u Član je pokreta mladih sjemeništaraca — Mouvement Jeunes Séminaristes. Taj pokret organizira zajedničke ljetne kongrese poglavara, profesora i pitomaca. Već su održana četiri kongresa: Chartres 1949., Puy 1951., Tours 1953., Lyon 1955.

Na kongresu u Lyon-u bilo je upriličeno govorničko natjecanje mladih sjemeništaraca. Marius Ceccon je dobio prvu nagradu. Govorio je o temi: „Zašto želim postati svećenik?" Njegov govor ja prava poruka sjemeništarcima svijeta. A može biti i poruka svećenicima i svim kršćanima.

Evo njegovih misli:

Znanost je u malo godina neobično uznapretdovala i sprema nam još veća iznenađenja Znanstvene primjene upravo uzbuđuju svije. Započinje carstvo tehnike, zora nove civilizacije... Stroj omogućuje sve veći napredak poljoprivrede. Atomska bomba ugrožava svijet. Doskora će automobili, avioni, parobrodi i druga vozila biti opremljeni atomskim motorima. To će omogućiti neviđene uspjehe. Oko 1880. godine Berthelot je ustvrdio: „Sveopća pobjeda znanosti omogućit će ljudima najveće blagostanje i najveću moralnost. „I letimičan pogled na današnji svijet nam govori, što može i najsavršenija tehnika bez „onog dodatka duše", o kojoj je Bergson govorio. Tisuće deportiranih, tisuće žrtava prve atomske eksplozije, azijske mase „crkavaju od gladi", sjene njujorških nebodera padaju na jadne kućerke. Tehnika pokušava nadomjestiti duhovne vrednote. Kod nekih ih je već i nadomjestila. I eto, tako je Bog, o kome župnici propovijedaju pometen iz života.

Kad se izgubi pojam o Bogu, izgubi se pojam i o čovjeku. Čovjek je otpadak, nešto promašeno, stroj, koji se po svome savršenstvu ne može isporediti jednom čeličnom stroju, „rob tehnike", samo još nesretniji nego onaj rimski, njegov predak. Tako o čovjeku misli novopoganska tehnika. Papa Pijo XII. u svojoj božićnoj poruci 1953. godine je kazao: Tehničko gledanje na svijet „nastoji da čovjeka svede na ništa, na jednostavni broj u proračunu proizvodnje i raspodjele". Ili, kako je Daniel Rops napisao: „Istinska opasnost, najveća opasnost, koju proživljava čovjek u jednoj savršeno dosljednoj mehaničkoj civilizaciji jest, da on više nije uopće čovjek, nego točak ili kukac, mali kotačić ogromnog mehanizma, rastočnik ili mrav u službi kolektiva".

Nema li svećenik odigrati prvorazrednu ulogu nasuprot toj opasnosti, u tom svijetu, koji se rađa, koji teži da uzraste na rubu Boga, da postane novi poganski svijet? „Idite i nadavajte sve narode, krsteći ih"... To poslanstvo je Krist povjerio svojim apostolima i svećenicima svih vremena. Sveti Petri i Pavli su propovijedali Evanđelje svojim suvremenicima i krstili su onu civilizaciju, u kojoj su se rodili. Svećenik 1965. hoće li ostati spokojan s rukama u džepu? Ne mora li on povratiti pojam o Bogu? O Bogu Stvoritelju, izvoru svega ovog divnog napretka. Ne mora li on po-

vratiti pojam o Čovjeku, da čovjek ne bi služio stroju, nego stroj čovjeku; da bi stroj zajamčio njegovu slobodu i omogućio razvitak duhovnih vrednota. U jednu riječ, krstiti ovaj novi svijet.

Ne smijemo gledati u tehničkom napretku samo opasnost. Čitav taj plemeniti napor nastoji pružiti čovjeku više slobodnog vremena. Moćne brane, koje opskrbljuju elektrikom ogromna područja, trebaju samo četiri ili pet radnika, da pravilno funkcioniraju. Malo po malo stroj uklanja napor, umor kod čovjeka i omogućuje mu, da se više posveti nečem drugome. Na svećeniku je, da svijet upravi prema jednoj duhovnijoj upotrebi vremena, koga Bog svakome daje, da se posveti.

Radio, štampa, kino, televizija doprinašaju zbliženju među narodima. Prateći povoljne ili neugodne vijesti svi strahuju ili se vesele u isti čas. Osjećamo se u jednoj velikoj zajednici. Udaljenosti više ništa ne znače. Putovanja omogućuju jedno zapanjujuće miješanje ljudi i rasa, a da li će se oni više ljubiti? Po televizijskom platnu Eskimac ili Kinez će nam biti mnogo bliži, ali da li će on postati naš bližnji, koga ćemo ljubiti? Slike, koje nam u filmu dočaravaju teški život mornara ili obalnog radnika, pobuđuju li u nama simpatiju, ljubav? Sva ta tehnička sredstva, da li će proširiti mrežu Ljubavi?

Da, ako bude Svećenika, koji će prikazivati svetu Misu, koja povezuje čovječanstvo u jednom te istom prikazanju i u jednoj te istoj pričesti.

Da, ako Svećenik bude svjedočio o Bogu, koga je sv. Ivan označio kao „Ljubav“; ako bude svjedočio o duhovnom svijetu usred jednog usavršenog materijalnog svijeta, a ne protiv njega ili postrance mu.

Naša pustolovina, nas mladih, je već određena ... evo čitave jedne civilizacije, koju ne smijemo odbaciti, na koju se ne smijemo srditi ... već koju treba krstiti.

Veličanstvena pustolovina za onoga, koji ne oklijeva poći naprijed i sav se predati.

Veličanstvena pustolovina, naročito za jednog devetnajst-godišnjaka, koji oduševljeno kliče: „Pristupit ću Božjem žrtveniku, Bogu, koji razveseljuje moju mladost“ ...

Rukopisi iz Judejske pustinje

Svaki zajednički život pretpostavlja izvršivanje nekih kreposti i izbjegavanje nekih pogrešaka. *Pravila* nalažu ove kreposti: bratska ljubav, poniznost, čednost, poučljivost. A treba opet izbjegavati pogreške protivne dobrom duhu zajednice. *Pravila* posebno osuđuju: drskost, srditost, klevetanje, osvetljivost.

Među zajedničkim „vježbama“ spominju se: zajednički stol, zajednička molitva i sastanci: „Neka uzimaju svoju hranu zajednički, neka izgovaraju zajednički blagoslove i neka zajednički vijećaju“.

K zajedničkom stolu mogu doći samo pravi članovi. Kandidati i braća pod kaznom od dvije godine ne mogu doći tome stolu. Ovi su dakle obroci nešto sveto, zato samo iniciirani mogu kod njih sudjelovati.

O obredima kod zajedničkog uzimanja jela nalaze se u *Pravilima* samo ove riječi: „Kad stol bude spremljen za jelo ili mošt za piće, neka svećenik prvi pruži svoju ruku, da blagoslovi prvine kruha ili mošta“. Blagoslov se izgovara nad kruhom i moštom. Vino se ne spominje. Možemo pretpostavljati, da su se obroci završavali molitvom. O tom običaju govori izričito Mišna.

Zajednička se molitva obavlja pri izlazu i pri zalazu sunca. Obdržavalo se osim toga „bdjenje Velikih“. Kroz jednu trećinu noći, cijele godine, „čitali su Knjigu, proučavali pravo i izgovarali zajednički molitve“. Na svakih deset članova jedan je bio određen, da „dan i noć proučava Zakon za zajedničko usavršenje“. Takav je član bio oslobođen od svake druge dužnosti, da može što bolje promatrati Sveto Pismo.

Iz *Pravila* se ne može sa sigurnošću dati odgovor na pitanje, kakav je bio odnos zajednice prema jeruzalemskom hramu. Po svemu se čini, da su odnosi između zajednice i hrama bili prekinuti. Pravo „svetište za Izrael“ bila je po *Pravilima* sama zajednica. U tom svetištu zadovoljavaju za grijehe „bez mesa holokausta i bez pretiline žrtava“. Molitva se stavlja na mjesto „mirisa pravednosti“ i „savršeni život bit će kao dar ugodne žrtve prinosa“. Kult žrtve izričito se ne osuđuje, ali se svakako malo cijeni.

Svaka odluka, koja se ticala života pojedine skupine, morala se iznijeti na sastancima zajednice. Na tim je sastancima sve brižljivo bilo određeno. Ponajprije precedencija: „Neka svećenici sjede na prvome mjestu, seniori na

drugom, a ostali narod svaki na svome mjestu“. Dnevni red morali su unaprijed odobriti Veliki, osim ako ga je predložio sam Nadzornik. Za vrijeme diskusija morao je vladati red. Braća su redom, prema starosti, izražavala svoje mišljenje. Sve ako je i nečiji govor bio vrlo dug ili dosadan, drugi su morali strpljivo slušati. Prekidanje govora kažnjavalo se s deset dana pokore. Ako bi tko za vrijeme govora zaspao, njega je išla pokora od mjesec dana. Nitko se nije smio udaljivati sa sjednice bez dopuštenja.

Iz mnogih se propisa *Pravila* vidi, da su članovi zajednice mnogo cijenili čednost i čistoću. No ne možemo iz samih *Pravila* zaključiti, da je kod njih vrijedio zakon celibata. Nikada se u *Pravilima* ne spominju žene ni djeca. *Pravila* bi se teško mogla uskladiti s obiteljskim životom. No ne smijemo zaboraviti, da su u kumranskom groblju pronađeni kosturi nekih žena. Pitanje dakle ostaje zasada otvoreno.

Među najznačajnije karakteristike zajednice spada svakako zajedništvo dobara. Pravi članovi zajednice ne mogu ništa posjedovati. Sve, što su prije imali, postaje svojinom zajednice. Njihova se zarada stavlja u zajedničku blagajnu, preko „blagajnika Velikih“. Među članovima zajednice sve je zajedničko, a njihov je imetak opet bio strogo odijeljen od svakog posjeda ljudi, koji nisu bili članovi zajednice.

Na svojinu zajednice morali su paziti vrlo savjesno. „Postulant“ ili „novak“, koji bi prouzrokovao kakvu štetu, bio je vezan na restituciju. Ako toga ne bi mogao učiniti, odredili bi mu pokoru od 60 dana. Svjesna prevara u pogledu imetka sankcionirala se godinom dana pokore. Za cijelo to vrijeme krivca su držali „nečistim“.

5. *Primanje novih članova.* Zajednicu sačinjavaju sami dobrovoljci. Kandidat se morao prijaviti „Nadzorniku, koji stoji na čelu Velikih“ i ovaj bi s njim obavio prvi ispit o njegovim sposobnostima. Ako bi kandidat pokazivao dovoljno sigurnosti, da će moći nositi teret disciplinskih obveza, Nadzornik bi ga primio u zajednicu, „da se obrati k istini i odvrati od svakog bezakonja“.

Pravila u tančine opisuju obred ulaska u zajednicu. On se zbiva javno, pred cijelom zajednicom. Kandidat se morao svečano zakleti, da će se „obratiti na Zakon Mojsijev . . . prema svim objavama, što su ih primili sinovi Sadokovi, svećenici . . ., i velika zajednica ljudi njihova Zavjeta“. Svećenici su tom prilikom iznosili Božja dobročinstva u prošlosti, a leviti Izraelove opačine. Zatim bi novi kandidati uzeli riječ i javno ispovjedili svoje prestupke. Obred se završavao blagoslovima za članove „Božjih suradnika“ i strahovitim prokletstvima protiv bezbožnika, „ljudi Belijalovih“. Kandidati su odgovarali: „Amen“.

Nakon ovog ulaska u zajednicu slijedilo je razdoblje slično današnjem postulatu u redov. zajednicama. Iz sačuvanih se rukopisa ne vidi, koliko je vremena trajao taj postulat. To je bilo razdoblje pouke i purifikacije. Nadzornik je tumačio kandidatima zakone zajednice, borbu između duha istine i duha opačine, i autentični kalendar. To je pitanje bilo nadasve važno u kumranskoj znjednici. Zajednica je glasanjem odlučivala, koji se kandidati mogu primiti u „novicijat“. O svakom se kandidatu vijećalo i odlučivalo posebno.

Novicijat je trajao dvije godine. U prvoj godini nastavljala bi se pouka kandidatova i on se pomalo vježbao u običajima zajednice. Nije mu još bilo dopušteno sudjelovati kod purifikacija zajednice „u jezerima i rijekama“. Njegove stvari još nisu pripadale zajednici. I on i te stvari još se smatraju „nečistima“.

Nakon prve godine novicijata kandidata bi ponovno doveli pred skupštinu Velikih, da ovi ispitaju njegov napredak u znanju i u djelima. Po pristanku Velikih stupio bi kandidat u drugu godinu kušnje. Odsada je mogao sudjelovati kod obrednih kupanja zajedno sa „svetim ljudima“. Njegove stvari izručene su zajedničkom blagajniku. One se bile točno popisane i donekle odijeljene, jer kandidat još nije bio zauvijek primljen u zajednicu. Napose kandidat još nije mogao sudjelovati kod stola zajedno s Velikima.

Na koncu druge godine novicijata održavao bi se konačni skrutinij. Sada je kandidat postao ravnopravni član Velikih. Dobio je svoj matični broj i uživao sva prava članova zajednice. Njegova svojina prešla je sada potpuno u imanje zajednice. Novi je član zajednice morao biti nada sve vjeran Zakonu Mojsijevu i pravilima zajednice. Neki teži prestupci mogli su ga učiniti nečistim za jednu godinu. Ako bi netko zbog straha pred strašnom disciplinom napustio zajednicu, pa se poslije opet htio povratiti, morao je iznova proći novicijat. Kažnjavao se i nehotični prestupak Zakona Mojsijeva i to kaznom neke vrsti isključenja za dvije godine. Nakon toga roka pokajnik bi *ipso facto* zauzeo prijašnje svoje mjesto u zajednici.

No bilo je prestupaka, koji se nisu mogli popraviti. Potpuno isključenje bila je kazna za onoga, koji bi izgovorio ime Božje, hotice prekršio koju zapovijed Zakona Mojsijeva, klevetao Velike ili se protivio zastupnicima autoriteta u zajednici. *Pravila* vele: „Neka se otpusti i neka se više ne vrati". Ako bi koji član nakon više od deset godina zajedničkog života izdao zajednicu, postao bi na neki način *excommunicatus vitandus*. Svaki dodir s njime povlačio bi sa sobom definitivno isključenje iz zajednice.

6. *Tri etape. Dokument iz Damaska*, *Pravila* zajednice u Kumranu i opis esenske zajednice kod Filona, Josipa Flavija i drugih, pokazuju između sebe velike sličnosti. Prema zaključcima učenjaka ova tri spisa predstavljaju tri etape ili faze u razvoju jednog pokreta. Kako Vermès izlaže (p. 66), *Dokument iz Damaska* daje odraz prve etape. Prekid sa službenim svećeničkim krugovima istom se nedavno dogodio. Članovi zajednice teže prema strožoj i većoj čistoći, no nema još striktne zajednice dobara ni celibata. Kumranska etapa pokazuje, da je odjeljenje od službenog judaizma znatno razvijeno. Organizacija zajednice već je savršeno razvijena. Imovina je članovima zajednička i vjerojatno su oni vezani i na celibat. Posljednju fazu ovog pokreta predstavljaju opisi esenizma, što su nam sačuvani u spisima Filona i Josipa Flavija. Razlike između druge i treće faze vrlo su malene.

IV. Historijski okvir kumranskih rukopisa

Dokument iz Damaska i kumranski spisi (1) opisuju jedno razdoblje vjerske i nacionalne krize. Iz nama poznate izraelske povijesti takvim okolnostima najbolje odgovara razdoblje od 200. prije Krista do konca hasmonejske dinastije (37. prije Krista). Isto takvo razdoblje predstavljaju i neki starozavjetni apokrifi, kao i Danijelova knjiga. Najkonkretnije podatke daje apokrif *Uznesenje Mojsijino*, kad veli, da će „drski jedan kralj" (*rex petulans*) svrgniti kraljeve-svećenike. Taj je kralj bez sumnje Herod Veliki, a kraljevi-svećenici su hasmonejski kraljevi.

Judeja se najdulje opirala helenizaciji, koja je započela na srednjem istoku koncem 4. stoljeća prije Krista. Za vladanja Ptolemejevića živjeli su Židovi dosta mirno. Godine 198. prešla je vlast u Palestini na sirske vladare. Sada počinje pritisak helenizma. Neki mu Židovi pogoduju. Veliki svećenik Onija uklonjen je godine 174. a službu je preuzeo helenofil Jason. Kad je Menelaj platio veću svotu sirskom kralju, prepusti on njemu vrhovno svećeništvo. Novi veliki svećenik nije bio iz Sadokove svećeničke obitelji. Jasonovi pristaše podigli su ustanak, dok je Antioh boravio u Egiptu. Kad se nakon pobjede vraćao preko Judeje u Siriju, opljačkao je hram. Sam veliki svećenik Menelaj u tome mu je pomogao. U proljeće 168. pođe Antioh ponovno u Egipat. Tu su mu se prvi puta oprli Rimljani. U predgrađu Aleksandrije sastao se Antioh s izaslanikom rimskog senata. To je bio Popilius Loenas. On je mu predao nalog senata, da smjesta napusti egipatski teritorij. Kralj ja zamolio neki rok, da razmisli o odluci. Senator je tada oko Antioha nacrtao kružnicu i oholo mu doviknuo: „Razmišljaj unutar ovoga kruga". Antioh se ponižen naglo morao vratiti kući. Na povratku je izvršio pokolj u Jeruzalemu. To je bilo u proljeće 167. Dana 8. prosinca iste godine postavljen je u jeruzalemskom hramu kip Zeusa Olimpijskog, „*abominatio desolationis*". Obdržavanje Mojsijeva Zakona zabranjeno pod smrtnom kaznom.

Ovaj helenistički pritisak izazvao je pokret otpora početkom drugog stoljeća. *Dokument iz Damaska* veli, da je zajednica počela postojati 390 godina, nakon što je Nabukodonozor razorio Jeruzalem. To nas dovodi u godinu 197. Dvadeset godina nakon toga dao je Bog toj zajednici Pravednog učitelja *(Magister justitiae)*, o kome će biti govora potanje malo dalje.

U isto vrijeme pada i početak pokreta t.zv. Hasideja ili pobožnih. U početku makabejskog ustanka hasideji su se priključili Matatiji i njegovim sinovima (1 Macch 2,42). Čim je ustanak prestao biti sveti rat za slobodu pradjedovske vjere, Hasideji ostavljaju Makabejce i dolaze u Jeruzalem na poziv velikog svećenika Alcima. No ovaj ih je prevario i mnoge od njih vjerolomno ubio (1 Mach 7,13-17).

---

(1) Najglasovitija četiri rukopisa kupila je izraelska vlada od Mar Atanazija. To se dogodilo početkom godine 1955. O otkupu ovih rukopisa dao je izjavu za štampu sadanji predsjednik vlade Moše Šaret. Pregovore za otkup vodio je Yigael Yadin, sin glasovitog, sada već pok. profesora Eleazara Sukenika, o kome smo već govorili u ovim člancima. Nije poznato u javnosti, kolika je bila cijena. Arheolog Dr W. F. Albright procijenio je rukopise na 500.000 dolara. — Zanimljivo je, da je Yigael Yadin, profesor na Hebrejskom sveučilištu u Jeruzalemu, nedavno objavio u *Biblica*, časopisu Papinskog Biblijskog Instituta u Rimu, članak iz povijesti Izraela: *Some aspects of the strategy of Ahab and David (1 Kings 20; II Sam. 11)*. Cf. *Biblica* 1955, 332-351.

Poslije povijest o njima više ne govori, no misli se, da se oni kasnije pojavljuju pod imenom farizeja.

Koliko možemo zaključiti iz povjesnih izvora, Hasideji su bili svjetovnjaci, dok su članovi kumranske zajednice u prvome redu svećenici, „sinovi Sadokovi, svećenici, čuvari Zavjeta". Ovo sadokitsko obilježje kumranske zajednice od velike je važnosti za njeno upoznavanje. Ne može nime biti nikakve sumnje, da se u Kumranu nalaze svećenici disidenti. Oni mnogo paze, da se blagdani slave „u svoje vrijeme", dakle imaju posebni kalendar, svećenici imadu mnoge privilegije i svuda su prvi, cijela je zajednica u žestokoj opoziciji prema „bezbožnom svećeništvu".

Pod Sadokitima razumijevamo svećeničke obitelji, koje su potomci velikog svećenika Sadoka, suvremenika Davidova i Salomonova. *Dokument iz Damaska* pridaje najveću važnost ovoj ličnosti. Od 10. stoljeća pa sve do velikog svećenika Onije III. bili su u toj službi potomci Sadokovi. Čini se stoga, da *Pravedni učitelj* zajedno sa svojim pristašama pripadao Sadokitima. Tako možemo najzgodnije protumačiti razvoj ove zajednice. Ona je toliko privržena Zakonu i judaizmu a ipak se odjeljuje od službenog svećeništva i povlači u pustinju. Zašto nakon makabejskih ratova ti svećenici nisu opet zauzeli mjesto, koje su imali prije sirskih progona? Zato, što su Makabejci, također Levijevci, zajedno s političkom vlašću preuzeli u međuvremenu i vrhovno svećeništvo. Oni nisu bili Sadokiti. Posve je sada razumljivo, da pristaše Onije, uostalom dosta malobrojni, napuštaju javni život, povlače se u pustinju i ondje u najvećoj strogosti obdržavaju Zakon i očekuju bolja vremena.

Iz svega možemo zaključiti, da je zajednica osnovana, barem u svom početnom obliku, u prvoj polovici 2. stoljeća. Djelovanje *Pravednog učitelja* pada također u vrijeme Antioha Epifana. U isto vrijeme pojavljuje se i pokret Hasideja. On je donekle sličan po svojoj nacionalnoj ideologiji kumranskoj zajednici, ali nije s njom identičan, jer ovu zajednicu sačinjavaju u prvom redu svećenici.

To su dakle podaci za *terminus a quo* u pogledu postanka kumranske zajednice. Slično se može odrediti i *terminus ad quem*. Prije svega iz *Dokumenta iz Damaska* vidimo, da se on obazire samo na helenističko razdoblje. Na horizontu još nema ni traga Rimljanima. U *Komentaru proroka Habakuka* vidimo, da pisac dijeli događaje na prošle i buduće prema jednom kriteriju: smrt *Pravednog učitelja*. Za sve, što je bilo prije, upotrebljava prošlo vrijeme. Za sve ostalo upotrebljava buduće vrijeme. Oslonac za datiranje događaja daju u ovom spisu dva podatka: „posljednji svećenici" u Jeruzalemu i „vojska Kitima".

„Posljednji svećenici u Jeruzalemu" izgubit će bogatstvo i nepoštene dohotke, što su ih nagomilali pljačkajući druge narode. Te će svećenike likvidirati vojnici naroda Kiti, u pluralu: Kitim. Tako *Komentar proroka Habakuka*. Ako u povijesti potražimo, tko bi mogli biti ti „posljednji svećenici", dolazimo s najvećom vjerojatnošću do hasmonejske dinastije, otprilike od godine 150. do 37. prije Krista. Prema podacima Josipa Flavija makabejski kraljevi Ivan Hirkan I. (135—104), pa Aristobul I. (104—103), Aleksandar Janej (103—76) bili su više osvajači nego veliki svećenici. Izuzetak čini kraljica Salome Aleksandra (76—67). No njena sina Aristobula II. tužili su Pompeju, da provaljuju u susjedne zemlje i da se njegova mornarica bavi gusarstvom, Hasmonejci su zbilja nagomilali veliko blago pljačkajući druge narode.

No te će „posljednje svećenike" svladati Kitijevci, ili vojnici naroda Kiti. Tko je taj narod? On dolazi iz dalekih prekomorskih krajeva. Ti vojnici prinose žrtve svojim vojničkim insignijama. Takav se kult ne nalazi kod Grka, ali ga vidimo kod Rimljana. Rimski su orlovi *dii, numina*. Vojnička su *insignia* sveta stvar. Njima se vojnici zaklinju. Tacit, Josip Flavije. Tertulijan i Cicero daju nam za to dokaze. Sve to vodi prema zaključku, da su Kitim Rimljani.

Oni su se pojavili na istoku i nitko se ne može suprotstaviti njihovoj ekspanziji. No čini se, da još nisu osvojili Judeju. Oni su *ante portas*. Godine 65. zatražili su Aristobul II. i Hirkan II., sinovi Salome Aleksandre, intervenciju Pompejeva vojskovođe Skaurusa. Ovaj je dao pravo Aristobulu, ali je tu odluku trebalo platiti velikom svotom novca. Tog je časa blago Hasmonejaca počelo prelaziti Rimljanima. Ako su dakle Kitim Rimljani, „posljednji svećenici" jesu posljednji članovi hasmonejske dinastije, sve do Aristobula II. uključivo.

U spisima kumranske zajednice pokazuju se dakle ove dvije historijske granice: borba protiv helenizacije pod Antiohom Epifanom s jedne strane, a dolazak rimskih legija na judejsku granicu s druge strane. *Dokument iz Damaska* napisan je prema ovim podacima najvjerojatnije oko 110. godine prije Krista, a *Komentar proroka Habakuka* oko godine 65.

(Nastavak slijedi)

Vlasništvo i naklada Biskupskog ordinarijata u Đakovu — Glavni i odgovorni urednik: Dr Zvonimir Marković — Uredništvo i uprava Đakovo, Strossmayerov trg 6. — Pretplata godišnje 600 Din. — Broj čekovnog računa 49-KB-4-Ž-113 — Tisak Obrtnog poduzeća Đakovo